

ཤོད་ཅོད་ཀྱི་ཀླུ་ལྷ་ལྟན་ཤིང་ལོ་ལྟོ་།

ཕྱི་མཁའ་ལ་པ་གཙུག་ཏུ། བཟུ་ཞིང་ཆེ་ཡིང་།

ཕྱི་མ་གྲིག་པ་གཞིན་པ། ཡིན་ ཏེ་ ཅུན།

主编 扎西次仁 副主编 刘德军

ཡི་ཤི་ག་ར་དེ་ལྟ་བུ་

དཔེ་དེབ་ཀྱི་མཛུགས་ཆ་རྒྱུ་འགོད་བྱེད་མཁན། ལང་མིང་དུ་འཁོར།

装帧设计：王明湖

དཔེ་སྤྲིག་འགན་ཁུར་མཁན། འཕྲིན་ལས་ཚགས།

责任编辑：陈连超

དབྱིན་པོད་ཀྱི་གསུམ་ཤེན་སྐར་གྱི་ཆོག་མཛོད།

ཚུམ་སྤྲིག་པ་གཙོ་བོ། བཟ་ཤིས་ཚེ་རིང་།

ཚུམ་སྤྲིག་པ་གཞོན་པ། ལི་ལུ་ཏི་ཅུན།

*

མི་དགས་དཔེ་སྤྲིག་ཁང་གིས་བསྐྱར་བ།

1988 ལོའི་ཟླ་ 9 པར་པར་གཞི་ 1 པོ་བསྤྲིགས་པ།

1988 ལོའི་ཟླ་ 9 པར་པོ་ཅིན་དུ་པར་ཐངས་ 1 པོ་བརྒྱབ་པ།

PREFACE

The Open Door Policy, leading to a relaxation of restrictions on intellectual activities, has facilitated the completion of my project which perhaps could have been finished long time ago. Thanks for this policy!

The main purpose of compiling this Trilingual Dictionary is to meet the growing needs of young, mid-level educated Tibetans and Chinese speakers using English. Mastering the English language is meant to promote cultural exchange between nations and among nationalities. Since it is the language of international communication, and science and technology, learning this language is of the greatest interest for speeding up one's modern construction including economic and social development.

At the Institute for Tibetan Nationality in Xianyang, Shenxi Province, the first draft was written jointly by me and Liu De Jun. It was a part of the research work conducted by the Institute. Their help made it possible for us to make a good start. We are thankful to this Institute! At the begining, Liu De Jun has worked hard, arrangd the words, analysed phonetic differences, collected new words and recopied the manuscript. For my part, I translated Tibetan according to both English and Chinese. In doing so, I gave scientific mean-

ings to many of the Tibetan concepts. In our one-year and ten-month collaboration, we collected roughly 10,000 lexical items including 6,000 headwords. At first we used Liu Ten-yan's «English daily use vocabulary» and later A.S. Hornby's «Advanced Learner's Dictionary of Current English» and, of course, many others.

In 1981, I was transferred to the Teacher's College—at the site of the present University of Tibet—in Lhasa. From then on to 1988, the project automatically became part of the research work for the University of Tibet and I am grateful for its help! In this period, over 80% of the previous manuscript was revised and changing wording arrangements, and adding more words. The final result is come out this medium size Dictionary which consists of 50,000 lexical items including 15,000 headwords. Every headword is followed by international phonetic symbols as well as parts of speech pacifying the nature of the words. Meanings are translated into Tibetan and Chinese equivalents. Word selections have been chosen for their frequency of occurrence, usefulness and variety of fields of study, with particular emphasis being given to terms current in social science vocabularies as well as a certain number of terms relating to the natural sciences.

The greatest difficulty I faced was how to translate meanings as exactly as possible into three languages. To solve part of this problem, I used some Tibetan colloquialisms and certain antique words.

In 1982, when I ran into funding difficulty, Tibet

Autonomous Party Secretary Ying Fathang came to my assistance and solved the problem. Here I express my thankful feeling to him! My wife Sang-gya Drolma has been extremely helpful in providing my daily necessities. Though she is illiterate as most Tibetan women are, her kindness shown toward my work is admirable and inspiring. I therefore specially want to thank her!

Finally, I would like to mention the help rendered to me by the Central Nationalities Publishing House. It has not only provided me with good facilities but also sent me capable Editor Mr. Chen Lanchao. He checked my whole manuscript and further improved upon it. I am very thankful to both the Publishing House and my responsible Editor!

Tashi Tshering

July 1988

He—ping—li, Beijing

[illegible]

མིག་མཛད་འདི་དང་ཤོག་ཞུ་ཤང་པོད་མེད་མ་མི་མིག་མཛད་བྱ་ཆེན་མའི་ཆེན་པོ་ག...
ཞིབ་འཇགས་གི་ནམ་བུང་མ་གྱི་ཏུ་བཅིས་དེ། སུན་དང་ཡིུ་དེ་ཅན་གྱིས་མཉམ་དུ་ཤོག་མའི་མ་
ཟེན་གྱི་ཅུ་མ་འཁྲི་ལམ་གྱི་བས་པར་སྒྲུབ་ལྟ་དེ་གའི་རྒྱུ་རྐྱེན་པར་མ་ཟད། མ་ཁྱེན་ཤང་
བསྐྱེད་པས་འདིར་དགུམ་གྱིས་ཐུགས་རྒྱུ་ཡིན།

ལྷ་པས་དེར་ཆོམ་གྱིས་བྱང་པའི་དམིགས་ལུལ་ནི་དབྱིན་ཆེན་ལྟ་ཡིག་ཆན་ཁག་གི་སྒྲིབ་
ལྷ་པས་ཐེད་སྤྱད་གཏོང་ཆེད་ཅམ་ཡིན་པ་དང་། དབྱང་གཞི་བྱ་ལུལ་གཙོ་མོར་མིའུ་ཤེང་ཡན་
བྱི་དབྱིན་ཆེན་ལྟ་ཡིག་རྒྱན་སྤྱད་ཆོག་མཛད་མཁས་ཡོད། ཆོག་གྱིག་སྤངས་དང་སྤྱོད་སྤྲུགས་
དབྱང་བསྐྱར་ཐང་མིའུ་ཤེ་ཅན་གྱིས་ཡན་རྒྱན་ལའི་སྒྲིབ་འཆར་བཏོན་པ་དང་འབྲེལ།
ཆོག་གསར་བསྐྱར་བྱ་དང་བསྐྱར་སྤྱོད་འཕམ་ཀ་བྱས་ཡོད། ཡན་གྱིས་དབྱིན་ལྟ་ཡིག་དང་རྒྱ་ཡིག་
ཐོད་ལྟ་ཏུ་བསྐྱར་བ་མ་ཟད། ཐོད་ལྟ་གི་ས་སྤྱད་མང་པོ་ཞིག་ལའང་ཆན་རིག་གི་ན་དོན་
ལྟ་བུར་བཞུགས་པ་ཡིན།

1980 བོད་སྐད་ཀྱི་རྒྱ་བཤུགས་དབྱིན་ཡིག་ཆེན་ཁག་གི་རྩིས་འཕྲིན་གྱི་ཞིག་མཛད་
 ཚུལ་འབྱེད་དཔེ་ལ་བཤུགས་ཀྱང་དེ་ནས་བཟུང་སྟེ་ཆེན་ཁག་ལ་གཏད་པ་དང་། AS
 Hornby's «Advanced Learner's Dictionary of Current
 English» ཞེས་པ་གཙོ་བོའི་དབྱུང་གཞིར་བྱས། དེ་དག་གིས་ཀྱིས་མཉམ་དུ་ཨོ་གཅིག་ཆ་
 བཅུ་དྲུག་དབྱིན་ཡིག་གི་མ་ཆིག་6,000 ཅམ་དང་བྲ་ཆིག་དང་མཉམ་སྦྱར་ཆིག་ཁྲོན་.....
 བཟུངས་ཆིག་གི་རྣམ་ཀླངས་10,000 གློ་བཟུ་རུ་བྱས་ཡོད།

[illegible]

འདིར་དབྱིན་ཡིག་གི་ཐ་སྟད་ 15,000 ཅམ་ཡོད་པ་དང་། རྒྱུ་ཕྱི་མིང་ཆེན་དང་མཉམ་
འདུས་ཀྱི་མིང་ཆེན་བསྐྱར་ན་ཁྱོད་བསྐྱམས་ཆེན་གི་ནམ་གྲངས་ 50,000 གླར་ཡོད།

དུས་མཇུག་ལོ་བདུན་གྱི་ཚུམ་བྱིས་ལས་ཀྱི་དེ་པོ་ད་ལྟོ་དུས་སྤྱོད་ལྷན་ཆེན་མཆོད་ཆེན་རིག་ལོ་་་་
ཞིབ་འཇུག་གི་ནམ་གྲངས་ལྷན་བཅིས་དེ་ཆ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཅན་ཞིག་བསྐྱར་པར་འདིར་དམིགས་བསལ་
གྱིས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་བྱ་རྒྱ་ཡིན།

1982 ལོར་འགྲོ་བྱེད་དཀོན་པའི་དཀའ་ངལ་ཤད་པར་སྐབས་དེའི་རང་སྤྱོད་ལྟོ་དུས་ཀྱི་་་
དང་ལྷན་དུ་ཅི་དབྱིན་ལྷན་ཐང་མཆོག་ནས་མེལ་རྒྱས་མཛད་པར་འདིར་ཁོང་ལའང་སྐྱེ་དྲིན་་་
ཆེན་ཞེས་བྱ་གསལ།

སྐད་གསུམ་བཀའ་བཅོས་གནང་མཁན་སྤྱི་ཞབས་དབང་དོར་ལགས་དང་། བསྟན་
ནམས་ཀྱལ་མཆན་ལགས། བཟུ་རྒྱལ་གནང་མཁན་འཆི་མེད་སྒྲོལ་དཀར་ལགས། ལྷ་དག་
པ་བསྟན་ནམས་སྒྲོལ་ཀྱལ་ལགས། དབྱིན་རིང་སྤྱོད་བཞེར་གནང་མཁན་ཨ་རི་པ་ Molly
McGinn དང་Warren རྒྱ་ཞབས་ཐང་སྤྱད། ཡིག་ཆ་ཁག་གཅིག་ལ་གཟིགས་ཞིབ་
གནང་མཁན་སྤྱི་མཐུན་བསྟན་ནམས་དཔལ་འབྱོར་ལགས་དང་འབྲིན་ལས་ཆོས་གྲགས་ལགས།
ཞན་ཡང་དུ་ཐོག་མའི་ལྷ་སྤྱི་ལ་ཀྱུ་བ་སྤྱོད་གནང་མཁན་ཤེད་ཅུན་ཡིན་དང་མ་ཟིན་སྤྱི་པ་པོ་
གད་ལྷ་ཉེ། ལོ་མང་འཆོ་བར་ལྷ་རྒྱལ་གནང་མཁན་དེད་ཀྱི་བཟུ་ཆུ་སངས་ཀྱས་སྒྲོལ་
མ་ལགས་སོགས་ལ་ཆབས་ཅིག་དུ་འདིར་བཀའ་དྲིན་ལྷན་མེད་དུ་ཆེ་ཆེ་ཞེས་བྱ་བར་སྤྱི་ལགས།

དབྱིན་རིང་སྤྱོད་ཡིག་འདི་ནི་ལྷ་ཕྱི་བར་གསུམ་དུ་འཇམ་སྤྱིང་གི་འགྲོ་འོང་འབྲེལ་བའི་་་
ནང་གལ་འགངས་ཤིན་དུ་ཆེ་བའི་ལག་ཆ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། དེར་དུས་ཆེན་རིག་ལག་ཅུལ་
ཀྱི་སྤྱོད་ཆ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། མི་རིགས་དབང་གི་སྤྱོད་ཡིག་གི་གཙང་རིང་ཆེན་པོ་འདི་ལས་སྒྲོལ་
འདྲོད་ན་ཁོས་པར་དུ་དབྱིན་རིང་སྤྱོད་ཡིག་གི་སྤྱོད་ཐམ་འདིར་མ་བཟུན་ཐུ་མེད་ཡིན་པ་གཞོན་་་
ལྷ་སྤྱོད་གསལ་ནམས་ཀྱི་ཐུགས་ལ་མངའ་བར་མཛད་ཅིག

ཆེན་མཛད་འདིས་དབྱིན་རིང་སྤྱོད་ཡིག་སྤྱོད་མཁན་གྱི་ཤེས་བྱ་འབྲིང་བའི་པོད་རིགས་་་
སྤྱོད་ཐུག་གིས་མཆན་ཀྱལ་ནང་གི་སྤྱོད་ཐུག་ཆར་གྱི་ཆོད་པའི་ལག་ཆ་ཞིག་བྱེད་ཐུབ་ཁར།
དེས་པོད་ཀྱི་སྤྱོད་ཡིག་སྤྱོད་མཁན་གྱི་ཀྱལ་སྤྱོད་གཉེར་བ་ནམས་དང་། ཡིག་རྒྱུར་ལོ་ལྷ་པ་
ནམས་ལའང་གྱི་ཆོད་པོ་ཞིག་ཡོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ལྷན་དེ་དོན་མཛོད་དུ་འགྱུར་བའི་པོ་སྤྱོད་ལ།

མཇུག་དུ། ཀྱང་དབྱང་མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་གིས་ཆ་ཁྱོད་ལགས་པར་བསྐྱར་འོག

འདི་ག་པེ་ཅིན་ཏུ་དཔེ་ཐོག་འགན་འཁུར་པ་ཁྱིན་ལན་ཁྱོ་ལགས་དང་མཉམ་ཏུ་ཡིག་ཆ་.....
 ཡངས་ཚོགས་ལ་ཞིབ་བཤེར་ཐངས་གཅིག་བྱས། ཨོ་གཅིག་ལྟག་ཅམ་གྱི་ལས་རྒྱན་ནང་། ཁོང་
 གིས་དྲོ་ནན་ཞིབ་ཚགས་ཀྱིས་དག་བཤེར་མཛད་པས་ཆོག་མཛད་ཀྱི་སྒྲུས་ཆད་གོམ་གང་མཐུན་...
 སྒྲུས་ཀྱིས་ལགས་ལུ་བྱིན་ཡོད། དེས་ན་དཔེ་སྒྲུན་ཁང་དང་དཔེ་ཐོག་འགན་ཁུར་པ་ནམ་གཉིས་
 ལ་འདྲིར་ངས་སྤྱོ་ཐམས་འཁོལ་བའི་སྒོ་ནས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་པས། 1988 ལོའི་ཟླ་ 7 པར་པེ་ཅིན་ཏུ་བྲིས།

前 言

开始编写这部《英藏汉对照词典》时，是作为咸阳西藏民族学院的科研项目，由我和刘德军共同编写。学校在经费等各方面给予了大力支持。当时编写的目的只是供英语系学生和教学使用。

我和刘德军编写初稿，共事一年零十个月，收集6,000余词条，加上列在词条内部的派生词、复合词等约有词汇10,000个左右。

1980年秋季，由于西藏民族学院撤销了英语系，词典编写工作的目标也从此转向社会。在编写过程中，我们把 AS Hornby 的《Advanced Learner's Dictionary of Current English》作为主要参考书；还参考了上海人民出版社出版的《新英汉词典》、台湾出版的《远东英汉大字典》和印度出版的《英藏对照词典》等多种词书。

1981年8月，我被调到现在西藏大学的前身西藏师范学院工作。从那时起到1988年的7年间，我对初稿进行了较大的加工和补充；体例上也作了比较大的变动。成书后，约有15,000余词条，连同列在各词条内部的派生词、复合词等共收词汇50,000余个。

这部词典后7年的编写工作被列入西藏大学的科研项目，学校给我提供了时间和条件，原区党委第一书记阴法唐同志于1982年还特地批给了经费。为此，我向西藏大学和阴法唐同志表示由衷感谢。

在编写完成之后，W·秦岭和索朗坚赞两位先生分别对英藏

汉三种文字作了校正；其美卓嘎帮助誊清全部书稿；贵相巴·索朗多杰帮助做了校对，唐麦先生、美国朋友 Molly McGinn 和 Warren 从英语方面，索朗班觉、赤列曲扎两同志从藏汉语方面提供了宝贵意见；谢均安、谢法海两位老师在最初筹划编写工作时曾给予有益的协助。在这里，一并向他们表示衷心感谢。另外，还要感谢我的妻子桑吉卓玛，由于她的帮助，我才得以专心致志地从事编写工作。

在这里，特别要感谢的是民族出版社。他们为这部词典的出版，从各方面给予支持，提供了方便，担任这部词典责任编辑的陈连超同志，在一年多的时间里，协助我对原稿进行了最后修改和增订，进一步提高了这部词书的质量。

谨致诚挚谢意。

扎西次仁

写于北京和平里

一九八八年七月

ARRANGEMENT

1. This Dictionary is arranged in alphabetical order. Every headword is followed by international phonetic symbols. If there appear two different spellings, the last ones are always Americans.

2. Derivative, compound, inflection and etc, are arranged under each headword. This “~” is often substituted for the root of the headword, as the examples show below:

announce ['ənauns]

~ - ment

arrow ['ærəu]

~ head

annual ['ænjuəl]

~ ly

example of derivative:

assertion [ə'sə:ʃn] (of assert)

example of compound:

long - range ['lɔŋreɪndʒ]

If British and American pronunciation is the same yet with different spelling, the American spelling follows this = sign as shown below:

centre ['sentə(r)] = center

Vowels placed in brackets like “u” indicates English spelling like the one below:

colo(u)r ['kɒlə(r)]

when a headword has two or more different meanings, the equivalent translation both in Tibetan and Chinese is given in separate numbered entries 1...2...or

so as the examples show below:

pupil ['pju:pl]

n. 1. སྦྱོང་པུ་ལ། 学生。 2. མིག་གི་ཀླུ་མ། 瞳孔。

pronounce [prə'nauns]

vt, vi. 1. བུ་བ་བསྒྲགས་བྱེད་པ། 宣布。 2. (ཆེག་གི) གྲུ་འདྲོན་པ། 发音。

If the same headword, for instance "that", has different meanings, they are numbered 1 2 3 on the right side of the word as shown below:

that¹ [ðæt] (*pl.* those [ðəuz])

adj. དེ་ནི། ཡ་གི་ནི། 那, 那个的。

that² [ðæt, ðæt]

conj. བཅས་སྤྱོད་གྱི་ནས་གྲི། 引导名词性从句。

that³ [ðæt, ðæt]

pron. དེ། དེ་ག་ 那, 那个。

3. Changes in the grammatical form of words are shown in the examples below:

child ['tʃaɪld] (*pl.* children ['tʃɪldrən])

choose [tʃui:z] (*pt.* chose [tʃəuz], *pp.* chosen [tʃəuzn])

vt, vi.

clip² [klɪp] (-pp-)

vt.

~ping *n.*

4. Scientific terms are given additional definition in brackets when clearness of meaning in Tibetan is lacking, for example:

chromosome ['krəʊməsəm]

n. ཆས་ཅ་ཇས་པ། (ཁྱེ་དངོས་ཅིག་པའི་ཐ་སྟེན་ཅིག)

(生物) 染色体。

NOTES ON PRONUNCIATION

1. Words ending the sound “r” like “tar” indicate the American pronunciation so the ending syllable “r” is written in phonetic brackets as shown below:

tar [tɑ:(r)]

taylor [ˈteɪlə(r)]

Such consonants as “hw” and vowels as “æ” in phonetics also indicate American pronunciation as in the cases below:

what [wɒt, hwɒt]

craft [crɑ:ft, cræft]

2. In this Dictionary the long sounds are indicated by a colon “:” as in these examples:

i:, ɑ:, ɔ:, u:, ə:

3. The “ˈ” symbol written above the first syllable indicates strong stress whereas the “ˌ” symbol written under the first syllable indicates light stress, as in the examples below:

sweater [ˈswetə(r)]

introduction [ˌintrəˈdʌkʃn]

TABLE OF ABBREVIATION

<i>adj.....adjective</i>	ཐུན་ཚིག་གམ་ཁྱད་ཚིག་	形容词
<i>adv.....adverb</i>	བྱ་བའི་ནམ་པ་སྟོན་ཚིག་	副词
<i>art.....article</i>	(གངས་དང་ཚིག་གྲགས་ཀྱི་ བྱས་པ་འདྲན་པའི་) བྱད།	冠词
<i>aux.....auxiliary</i>	བྱ་ཚིག་ཚིག་གྲྲགས།	助动词
<i>conj.....conjunction</i>	མཆམས་སྦྱར་གྱི་ཚིག་གམ་ཁྱད།	连接词
<i>int.....interjection</i>	འཁྱོད་ལྷ།	感叹词
<i>n.....noun</i>	མིང་ཚིག་	名词
<i>pl.....plural</i>	མང་ཚིག་	复合词
<i>pp.....past participle</i>	འདས་པའི་མིང་རྒྱུང་།	过去分词
<i>prep.....preposition</i>	བྱད།	介词
<i>pron.....pronoun</i>	མིང་ཆབ་བམ་དེ་ལྷ།	代词
<i>pt.....past tense</i>	འདས་པ།	过去时
<i>vi.....intransitive verb</i>	བྱ་བྱེད་ཐ་མི་དད་པ།	不及物动词
<i>vt.....transitive verb</i>	བྱ་བྱེད་ཐ་དད་པ།	及物动词

ཐོག་ལྟངས།

1. ཚིག་མཛད་འདི་ནི་གཤམ་བྱའི་གནས་ཆད་འབྱེད་མ་ཡན་གྱི་ཕོད་རིགས་སྤྱོད་ཕྱག་ཚས་དབྱིན་ཡིག་སྤྱོད་སྤྱོད་བྱུར་དམིགས་ནས་ཚིག་སྒྲིག་བྱས་པ་ཡིན། ཚིག་གི་བརྟུ་ཁྲོད་ས་སུ་རྒྱན་སྤྱོད་འཆ་བའི་སྤྱད་ཡིག་གཙོ་བབྱང་དང་འབྲེལ་རིམ་བཞིན་གཏོང་ཆེ་བྱས་ཆེད་...གཉེར་ལས་རིགས་ཁག་གི་རྒྱན་སྤྱོད་ཐ་སྟོད་དང་། དེང་རབས་ཆན་རིག་ལག་ཅལ་གྱི་མིང་ཚིག་ཁག་གཅིག་ཀྱང་འཆད་པ་བྱས་ཡོད།

ཚིག་མཛད་འདི་དབྱིན་ཆེན་གྱི་མད་གྱི་གྱ་རིམ་ལྟར་བསྒྲིགས་པ་མ་ཟད། འདི་ནི་ནང་བྱ་ཚིག་དང་མཉམ་སྦྱར་ཚིག་སྐབས་ཐ་སྟོད་གྱི་ནམ་གངས་ལྟ་བུ་ཅམ་ཡོད་ཁྲོད་ས་སུ་མ་ཚིག་...ཚིག་གི་ལྟ་སྟངས་ཅམ་ཡང་ཆད་ཡོད། མ་ཚིག་གི་གཞིགས་སུ་བྱལ་སྤྱི་ལྟ་བུ་གཏང་ས་གྱི་སྤྱོད་ལས་བཞོད་ཡོད་ལ་ཚིག་གི་རང་བཞིན་སྟོན་པའི་བདེ་རྟགས་ཀྱང་བཞོད་ཡོད།

2. ཚིག་མཛད་འདི་ནི་ A.S. Hornby ཡིས་ཕྱོགས་སྒྲིག་གནང་བའི་《མཐོ་རིམ་སྤྱོད་གཉེར་བའི་དེང་རབས་དབྱིན་ཡིག་ཚིག་མཛད》དཔེར་བྱས་ནས་བསྒྲིགས་པ་ལྟར་རྟགས་...འདིས་“~”མ་ཚིག་གི་ཅ་བའི་ཚིག་ཆབ་བྱེད་པའི་དཔེ་བཟླས་པ་གཤམ་གསལ།

announce [ə'nauns]

~ - ment

arrow ['ærou]

~ head

annual ['ænijuəl]

~ ly ཞེས་སྟེ།

བྱ་ཚིག་གམ་མཆེད་ཚིག་གི་དཔེར།

assertion [ə'sə:ʃn] (of assert) ཞེས་